

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslani knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petiti-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnje uvrščena od petiti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petiti-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Učiteljski zastopniki, pozor!

Od več strani nam prihajajo pritožbe, da se pri podelitvi služb, oziroma pri sestavi ternopredlogov godi v posameznih slučajih od strani krajin in okrajnih šolskih svetov in seveda tudi od deželnega šolskega sveta kompetentom v tem oziru krivica, da se omenjene korporacije kot šolske oblasti ne ozirajo na našo utemeljeno in povsem pravično zahtevo, da se mora pri sestavi ternopredlogov, oziroma pri imenovanju gledati v prvi vrsti na kvalifikacijo in službeno dobo, ne pa da igra političko prepričanje in najrazličnejša protekcija odločilno vlogo. Opozorjamo učiteljske zastopnike, da se vsekdar v omenjenih korporacijah z vso energijo zavzamejo za stališče, ki ga v tej zadevi zastopa naša organizacija in ki je edino pravilno. V slučaju, da bi njih pravična stvar ne imela uspeha, naj nam take in enake okolnosti takoj javijo!

Iz zapuščine Vekoslava Strmška.

Gospod Pavel Strmšek, visokošolec v Gradcu in sin nepozabnega nam tovariša Vekoslava Strmška, nam je podal iz zapuščine svojega očeta dva spisa, da ju porabimo v svojem listu.

Daljši spis prijavljamo danes, drugega, ki nosi naslov »Ugled učitelja«, porabimo pozneje. — Kar pričujemo danes, to je rajni Strmšek govoril — kdaj in kje, tega ne vemo — na nekem javnem ljudskem shodu. To je razvidno iz oblike in vsebine. Njegova izvajanja, ki so odmev Strmškove globoke stanovske zavedenosti in slika njegovega ljubeznivega moškega značaja, so kakor nalašč prikrojena ravno za današnji čas, ko tako radi naš stan in naše delo napačno in krivo sodijo.

Kakor bi gledali in poslušali plemenitega Strmška pred seboj, tako zveni njegova jasna beseda, ki dviga naš ugled, odkriva javnosti naše naloge in brani našo čast.

Poslušajmo, kaj in kako govori naš Vekoslav, ki s svojo literarno zapuščino poživlja in utrja v naših srcih spomin našel!

Slavni zbor!

Stanove človeške družbe delimo lahko v dve skupini: v one, ki si morejo s

svojo pridnostjo in sposobnostjo sami svoje dohodke pomnožiti in v one, ki jim odmerjajo drugi činitelji, recimo službodajalci, vsakdanske kose kruha.

Zadnjim je prištevati tudi nas učitelje. Pri teh velja povsod načelo, da odmerja službodajalec plačo posameznih služabnikov po tem, kako jih ceni in koliko mu koristijo; kadar pa uslužbenci mislijo, da se jim v tem oziru krivica godi, jo izkušajo odpraviti bodisi potom mirne ga razgovora, bodisi potom pritiska.

V takem stanu smo danes mi učitelji. Prepričani smo, da se nam z ozirom na druge državne in deželne uslužbence godi krivica, da se nam ne da plača, kakršna bi nam po naši naobrazbi in po našem delovanju pristojala.

A ker mislimo, da se nam ta krivica godi le, ker nas še mnogi ljudje, med njimi tudi odločilni činitelji, — n. pr. poslanci — prav ne poznajo in ne vedo prav ceniti našega na videz tako neznanega poslovanja v človeški družbi, jeli smo prirediti shode, kako je dandanašnji, da se svetu predstavimo in ga takorekoč prisilimo, ozreti se tudi na nas.

In mene je zadela častna naloga, da Vam, slavna gospoda, kratko orišem naše delovanje, naše življenje in naše potrebe.

Da je naš stan zadnjih 30 let jako napredoval, vidi pač vsakdo.

Ko se je s šolskim zakonom z dne 14. majnika 1869. l. odredila splošna šolska dolžnost, in se je splošni ljudski šoli odkazala naloga vzgojevati vse državljanke ter jim obenem bistriti um in jim podajati znanosti in vednosti, ki so jim v nadaljno samostalno izobrazbo potrebne, se je moralo skrbeti za mnogo šol, pa tudi za učitelje, ki morejo to vzvišeno nalogo tudi izvrševati.

Ustanovila so se učiteljišča, kjer si prisvajajo bodoči učitelji precej obširno splošno naobrazbo in si prilastijo izkušena učna načela nekdanjih slavniš solnikov. — Obojoplošna, kakor tudi strokovna naobrazba — je pa učitelju tudi jako potrebna.

Kako naj kdo koga vzgaja, ako sam ni vzgojen, kako naj vodimo koga po poti, ki ga ne poznamo, kako naj si izbiramo in praktično obravnavamo stvarino, ako je sami ne bi zmogli več, kakor je naj podamo?

In če mora danes že vsak vrtnar biti precej naobražen, ako hoče pravilno vzgajati rastline, ki so vendar razdeljene v strogo ločene vrste, koliko bolj še tedaj po-

trebuje izobrazbe oni, ki naj vzgaja živa, zavedajoča se in misleča bitja, ki naj kaže pot in razvija moči mladini, največjemu zakladu staršev, narodov in cele države, to je otrokom, katerih je vsak zase posebna individualnost?!

Vzvišena naloga šole je tedaj provzročila, da se je naš stan v primeroma kratkem času nenaravno naglo povzdignil tako po številu, kakor po kakovosti svojih članov.

Naše delovanje v šoli ceniti more le oni, ki se je sam z njim pečal, le oni ve, koliko potrpežljivosti, koliko samozatajevanja se tirja od nas, le oni ve, koliko premišljevanja, koliko naporenega umetnega vplivanja je treba, preden se otroci za uk le usposobijo. Le kdor je natančno opazoval razvoj otrok, ve, koliko izkušnje je treba, da vidi otrokom v dušo in se jih prime tam, kjer je največ uspeha pričakovati.

Kdor tega ne zna, ne more imeti povoljnih uspehov v šoli.

Ko se privedejo otroci v šolo, imajo večinoma le malo razvite duševne sile, ne znajo rabiti svojih čutil, njihove predstave so nejasne, duševno življenje je minimalno, niso navajeni reda, manjka jim besed itd. O njih se lahko reče, da imajo očesa, a ne vidijo, imajo ušesa, a ne slišijo.

A v šoli mora to drugače postati.

Učitelj mora otroke z ljubezni polno potrpežljivostjo navaditi šolskega reda, naučiti jih mora, da opazujejo, slišijo in vidijo to, kar on želi. Množiti jim mora predstave in besedni zaklad ter jih navajati da začnejo pravilno misliti in svoje misli točno izražati.

Vse to se mora vršiti dušeslovno in logičkim zakonom primerno in po didaktičnih načelih, zaradi česar se mora gradivo skrbno izbrati in pripraviti.

Učitelj mora torej v šoli vedno natančno vedeti, kaj in kako bo učil, storiti mora pouk zanimiv, zraven pa še vzdrževati red in posebno pozornost obračati odgovorom učencev, ki so mu najboljše priče, kako so le-ti podano stvarino prebavili.

Vrhu tega mora še pa v spominu imeti tudi posebnosti vsakega učenca, da se pri vsaki priliki po njih ravna, ker ravno pri njih velja najbolj: Vse ni za vsakega.

A pouk ni in ne sme biti sam sebi smoter. »Dobra šola razjasni glavo in

ogreje srce za vse dobro; in to je šole prvi, sveti namen,« pravi Slomšek.

Otroke je treba torej tudi vzgojevati, s poukom jih je treba ogrevati za vse dobro, dajati se mora mislim pravo smer, da se jim hotenje okrepi in se otroci polagoma razvijejo v krepostne, značajne ljudi.

Težavno je človeka v čem poučiti, a še težavneje je ga prav vzgojiti posebno pri današnjem hitrem življenju, polnem egoizma. Kamor se otroci obrnejo, povsod srečajo pohujšanje. Zoper vse to se mora postavljati učitelj. Z bistrim očesom mora opazovati domače življenje in okolico učencev, da se reši, kar je mogoče.

Gospoda moja, mislim, da sem Vam že s to kratko in površno sliko dokazal, da učitelj v šoli nima časa počivati, ampak mora neprenehoma napenjati vse duševne sile, da vsestranski zadosti svoji mnogostranski nalogi.

A s tem duševnim naporom je združen še telesni, ko je treba skoraj neprenehoma govoriti, posebno tam, kjer se počuje obenem več oddelkov, kar je pri nas navada.

Kaj se pravi govoriti po pet in več ur na dan, z velikim duševnim naporom v prašnem vzduhu, ve le tisti, ki je to dalje časa poizkušal, in ni se čuditi, če imenujejo zdravniki tuberkulozo učiteljsko bolezen ali če ljudje, ki niti polovice naše naloge ne poznajo, pravijo: »Učitelj bi pač ne bil.«

Rade se nam prebacivajo počitnice, ki jih drugi stanovi nimajo v toliki meri; a dasi ni nihče odredil počitnic zaradi nas, lahko izjavljamo, da so nam neobhodno potrebne, in če bi teh ne bilo, ne vzdržala bi večina učiteljstva niti dvajset let, nikar pa 40, kakor to zakon zahteva.

Četudi pa je delovanje v šoli že samo ob sebi sila težavno, še vendar ni edino. Noben učitelj bi samo z njim tudi kraj najboljše volje ne mogel zadostiti svoji nalogi.

Z vzdrževanjem reda, s podajanjem in z nadzorovanjem nalog je v šoli že tako obložen, da nima časa razmišljati, kaj in kako bo učil. Vse to mora urediti pred šolo.

Pred poukom si mora razvrstiti stvarino v primerne kosce, določiti smoter vsaki učni uri, oziroma pol uri, orientirati se mora o učni poti in sestavi ji je treba vsaj pri imenitnejših odlomkih stvarine, celo katehezo v vprašanji in odgovori.

To pa ni nikakor lahko delo, in večkrat se mora pripraviti žrtvovati po več ur.

LISTEK.

IVAN ERJAVEC:

Na poti . . .

Pozno popoldne je že bilo, ko je izstopil na samotnem in dolgočasnem kolo-dvoru. V eni roki je nesel palico, v drugi pa majhen kovček, oguljen površnik je pa vrgel čez ramo. Žive duše ni bilo nikjer, samo suh, starikav postajenačelnik je sedel na klopi pred postajo, iztegnil zdajpa zdaj roke in široko zazdehal. Stopil je k njemu.

»Oprostite, jaz sem Peter Komar, novo imenovani učitelj pri Sv. Trojici. Kod naj hodim?«

»Ka-a-a-aj?«

»Kod drži pot k Sv. Trojici?«

»E, daleč imate, daleč. Vidite, tam v daljavi, visoko gori na hribu cerkev, ki se dotika neba. Spodaj je menda vas, nisem bil tam, čul sem tako.«

Stopil je na belo, prašno cesto, ki se

je vlekla preko kamenitega polja in sivo-rjavih pašnikov. Težko in trudno je dihal, ta zemlja, vsa onemogla in izžeta. Zagrizle so se v njo koščene roke, napajal jo je znoj in še je rodila v bolečinah, da so se nakrmili otroci in kovalni bajoneti. Šel je dalje med njivami in počasnji, opreznji so bili njegovi koraki. Saj je stopal, kakor med prsi matere, ki je vsa onemogla in izsušena še vedno dojila svoje otroke. Ko so se izkopali iz naročja, so jo zapustili in šli ter se zarili pod tujo zemljo in prodali svoja telesa, kakor rojena iz granita za senco fabriškega dima. Ah, videl jih je tam v mestu, pod mrak so se valili med visokimi hišami in bogatimi izložbami, vsi temni, sključeni od monotonega kljubovanja strojev. Vsak večer jih je videl, ko so šli nemi in onemogli, a čul je njihovo prošnjo, izvito iz srca, ki je donela do neba. Niti besede ni preslišal, ko so ga prosili, naj gre k materi, stari in onemogli in ji obdrži ter reši zadnjega sina in pripoveduje naj ji o njihovem trpljenju.

Čul je ta nemi krik izkrvavelih src in pripravljal se je na pot, kamor so ga pošiljali ti tisoči. Vzel je na pot — popotnik — palico in torbo ter šel in sedaj ji gleda v obličje, zapuščen materi, tej kameniti izsesani zemlji.

Šel je dalje in dalje, težki in trudni so bili njegovi koraki, od izhoda pa je tiho prihajal mrak in pred seboj zagledal temno hribovje, kakor klop pošastnih centavrov. Zazeblo ga je okrog srca, zakaj v tisti minuti je videl, kako dolga, neskončna je njegova pot, in v srce je kanilo spoznanje.

Pot se je začela dvigati, drevje je postajalo vedno gosteje in gosteje, tuintam je zažarela zvezda izmed gostega, temnega vejevja. Prozorna senca je hušnila mimo, postala za hip in se mu zarežala v obraz: Krhka je tvoja palica in prazna je tvoja torba, Peter Komar, zakaj tvoja pot je namenjena k solncu . . .

K kolncu, solncu — je odmevalo v njegovi duši. Pred seboj je zagledal one tisoče trpečih iz mesta, neskončna procesija je bila, in kazali so mu pot k Sv. Trojici — v šolo. In iz šole se je vzpenjala pot visoko pod oblake, k solncu, vsa bela in

široka. In že je videl pred seboj mala, drobna telesa, zavita v umazane in raztrgane cape. Tako nedolžno so se blesketali ti očki in on sredi med njimi — seje, seje v to mlado, koprnečo njivo, ki bo nekoč rodila, in solnce bo poljubljalo zlato klasje. On bo pa čuval, da ne pridejo ptice izpod neba in miši iz rogov in ne pozobljejo rumenega žita. Ne, to seme bo ostalo doma, na jesen bo zaplodilo novo in to zopet novo, in to kroženje bo brezkončno. Predramila se bo zemlja in zavriskala, da se bo razlegalo od vzhoda do zahoda. Prav v predmetjih egiptovskih mest in v ameriških in westfalskih rudnikih bodo čuli klič odrešene domovine in kakor piščeta bodo tekali pod njen krov.

Kamenita cesta je prešla v kolovoz, ki se je vzpenjal vedno strmeje. Težka in neprodirna tema je ležala na zemlji, zdajpa zdaj se je izpodtaknil in omahnil v stran Stopil je s kolovoza, pogrnil po tleh površnik, dal pod glavo kovček in zaspal. — Tako je hodil učitelj Peter Komar na svojo prvo službo k Sv. Trojici.